

HISTORIA POLSKIEGO KOMITETU TERMINOLOGII ELEKTRYCZNEJ SEP

Krzysztof AMBORSKI

Politechnika Warszawska
tel.: 601251824 e-mail: ambor@ee.pw.edu.pl

Streszczenie: W referacie przedstawiono genezę powstania i zasadnicze kamienie milowe istnienia Polskiego Komitetu Terminologii Elektrycznej Stowarzyszenia Elektryków Polskich, a także sylwetki osób kierujących działaniem Komitetu.

Słowa kluczowe: terminologia, historia elektryki, stowarzyszenie elektryków.

1. POWSTANIE KOMITETU

Początki prac nad polskim słownictwem elektrotechnicznym datują się na 1899 rok [1, 2]. Wówczas powołano Komisję Słownictwa wśród innych komisji Delegacji Elektrotechnicznej przy Sekcji Technicznej Warszawskiego Oddziału Towarzystwa Popierania Rosyjskiego Przemysłu i Handlu w Warszawie. W 1917 roku, w wyniku uchwały Nadzwyczajnego Zjazdu Techników Polskich została utworzona przy Kole Elektrotechników w Warszawie Centralna Komisja Słownictwa Elektrotechnicznego (CKSE). Jej przewodniczącym został Kazimierz Drewnowski.

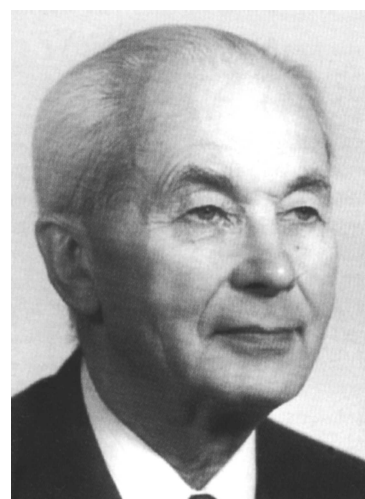
Po utworzeniu w 1919 roku Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich, komisja ta stała się jednostką organizacyjną SEP. Wyniki prac CKSE zostały opublikowane w 1936 roku w formie książkowej pt. "Słownictwo elektrotechniczne polskie", zawierającym cztery działy: I. Pojęcia podstawowe i ogólne, II. Maszyny i transformatory, III. Urządzenia łączeniowe, zabezpieczające i regulacyjne, IV. Miernictwo elektryczne. Słownik zawierał ponad 5000 haseł, ale był to jedynie alfabetyczny spis haseł (bez ich definicji) z odpowiednikami w językach: francuskim i niemieckim. Prace nad kolejnymi tomami słownika zostały przerwane przez wybuch II wojny światowej [1].

Centralna Komisja Słownictwa Elektrotechnicznego SEP wznowiła prace w 1947 roku. Jej przewodniczącym został ponownie Kazimierz Drewnowski, którego w 1955 roku zastąpił na tym stanowisku prof. Marian Mazur.

Polski Komitet Terminologii Elektrycznej SEP został utworzony w miejsce Centralnej Komisji Słownictwa Elektrycznego SEP z dniem 14.6.1972 roku.

Jego pierwszym przewodniczącym został prof. Witold Nowicki, kierownik Katedry Telekomunikacji Przewodowej na Wydziale Łączności Politechniki Warszawskiej.

Witold Nowicki (rys. 1) urodził się 11 stycznia 1903 roku w Wilnie. Tytuł profesora zwyczajnego w dziedzinie telekomunikacji uzyskał w roku 1956. Odnznaczony m.in. złotą odznaką honorową SEP i złotą odznaką honorową NOT.

Rys. 1. Prof. Witold Nowicki

W dniu 7 listopada 1973 roku podpisano porozumienie o współpracy PKTE z Polskim Komitetem Normalizacji i Miar. W dniu 21 czerwca 1974 roku zatwierdzono Regulamin PKTE.

2. DZIAŁANIA KOMITETU

W roku 1975 przewodniczącym PKTE został prof. Bohdan Walentynowicz zatrudniony w Polskiej Akademii Nauk, sekretarzem został inż. J. Kubiawski.

Rys. 2. Prof. Bohdan Walentynowicz

Bohdan Walentynowicz (rys. 2) urodził się 27 czerwca 1912 r. w Carskim Siole. Ukończył studia na Wydziale Elektrycznym Politechniki Warszawskiej. Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał w Polskiej Akademii Nauk. Jest autorem wydanego w roku 1965 przez WNT „Słownika elektrycznego niemiecko-polskiego” (rys. 3) [3].

Rys. 3. Słownik elektryczny niemiecko-polski

W PKTE utworzono 13 podkomitetów liczących po 5 osób. Podkomitetem Telekomunikacji kierował prof. Witold Nowicki. Opracowano w nim słownik zawierający 6750 haseł przewidując możliwość jego wydania przez WKiŁ.

Opublikowano instrukcję w kwartalnym biuletynie "Terminologia Elektryczna" nr 4/75 na łamach "Przeglądu Elektrotechnicznego". Komitet przygotowywał okresowe sprawozdania z działalności. W archiwum SEP istnieje sprawozdanie za lata 1975-1977. W dniach 14-16 czerwca 1977 roku prof. Bohdan Walentynowicz uczestniczył w posiedzeniu Komitetu Technicznego IEC w Moskwie. Sprawozdanie z tego pobytu złożył w SEP w dniu 16 czerwca 1977 roku.

PKTE zorganizował w czerwcu 1978 roku I Krajową Konferencję nt. "Terminologii naukowej technicznej i zawodowej", wspomaganą przez PAN.

Prowadzone były rozmowy na temat powołania Komitetu Terminologii PAN. Dotychczasowe starania o wydanie słownika elektrotechnicznego nie przynoszą pozytywnych wyników. Złożono kolejne sprawozdanie z działalności PKTE za lata 1978-1980.

Przewodniczącym PKTE został ponownie wybrany prof. Bohdan Walentynowicz. Sekretarzem naukowym został mgr Karol Michel, sekretarzem technicznym inż. Jerzy Kubiatoński. Komitet liczy 27 członków.

W dniu 15.12.1979 powołano do życia Komitet Terminologii PAN liczący 50 osób. Przewodniczącym Komitetu został prof. Broszkowski, v-przewodniczącymi zostali prof. Skowroński i mgr Adamski (prezes PKNiM), sekretarzem naukowym prof. Witold Nowicki.

W dniu 31 stycznia 1980 roku odbyło się posiedzenie plenarne PKTE, obecnych było 17 osób spośród 29

członków. Dwa referaty wygłosili prof. W. Nowicki i prof. Skowroński.

W dniu 18 marca 1980 r. ZG SEP przyznał 300 tys. zł jako fundusz rozruchowy, umożliwiający opracowanie Słownika Terminologii Elektrycznej. Redaktorem naczelnym słownika został doc. Tadeusz Skarżyński.

Wprowadzono tam nazwy zawodów w elektryce (ok.140), m.in. telemetrolog, telemtryk, teleelektryk, telekopista itd. Planowano docelowo 30 tys. haseł.

W roku 1983 prof. B. Walentynowicz ze względu na zły stan zdrowia zrezygnował z przewodniczenia PKTE. W marcu 1984 roku przewodniczącym PKTE został wybrany prof. dr hab. Krystyn Pawluk, zatrudniony w Instytucie Elektrotechniki w Międzyzlesiu.

Krystyn Pawluk (rys. 4) urodził się w roku 1926 w Mielnicy Podolskiej. Studia na AGH ukończył w roku 1951, tytuł naukowy profesora uzyskał w roku 1979.

Rys. 4. Prof. Krystyn Pawluk

W dniu 18 grudnia 1984 roku zmarł prof. Bohdan Walentynowicz.

W dniu 7 lutego 1986 roku odbyło się zebranie prezydium PKTE. Przewodniczącym jest nadal prof. Krystyn Pawluk, sekretarzem technicznym inż. Jerzy Kubiatoński. W dniu 23 października 1986 roku odbyło się posiedzenie PKTE w Instytucie Elektrotechniki w Międzyzlesiu.

W dniu 1 grudnia 1988 roku zorganizowano Krajową Konferencję p.t. "Nowoczesne metody tłumaczeń tekstów technicznych" przy współpracy NOT w Bydgoszczy.

W dniu 2 grudnia 1993 roku odbyło się zebranie plenarne PKTE. Wzięły w nim udział 33 osoby (w tym 8 z prezydium). Przewodniczącym PKTE został ponownie prof. Krystyn Pawluk, v-przewodniczącym prof. dr Witold Nowicki, sekretarzem dr Tomasz Schweizer, sekretarzem naukowym mgr Karol Michel.

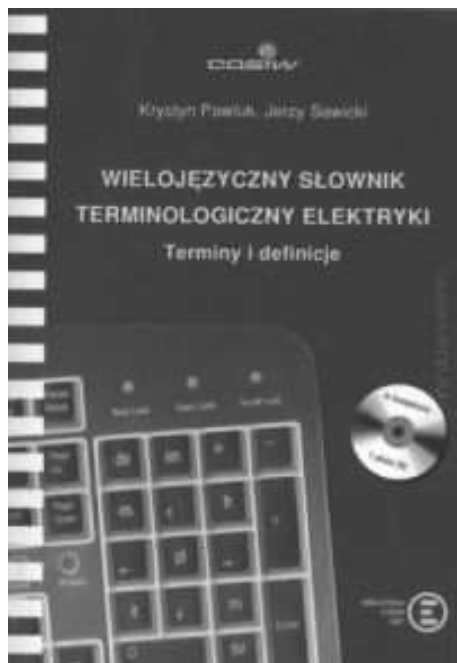
Kolejne zebranie sprawozdawczo-wyborcze odbyło się 11 stycznia 1994 roku przy obecności 12 osób spośród 34 członków.

W dniu 12 grudnia 1997 roku złożono sprawozdanie z działalności PKTE za rok 1997. W dniu 9 stycznia 1998 r. na zebraniu sprawozdawczo-wyborczym było obecnych już tylko 7 osób spośród 8 członków Komitetu.

W roku 2008 ukazał się wreszcie opracowywany przez wiele lat przez duży zespół osób „Wielojęzyczny słownik terminologiczny elektryki” w postaci cyfrowej na płytce CD pod redakcją Krystyna Pawluka i Jerzego Sawickiego, wydany przez COSiW SEP (rys. 5) [5]. Było to możliwe dzięki współpracy z Instytutem Elektrotechniki w

Międzylesiu, który zapewnił środki materialne w ramach projektu badawczego finansowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Słownik ten jest cały czas dostępny do nabycia w COSiW SEP.

Słownik terminologiczny zawiera terminy w siedmiu językach Unii Europejskiej (polskim, angielskim, francuskim, hiszpańskim, niemieckim, szwedzkim i włoskim), a także w języku rosyjskim.

Rys. 5. Wielojęzyczny słownik terminologiczny elektryki

Słownik obejmuje podstawowe pojęcia z zakresu elektryki i wybrane pojęcia z matematyki, fizyki i chemii, użytkowane w elektryce, a także podstawowe pojęcia z automatyki i informatyki, jako dziedzin ściśle związanych i wykorzystywanych w nauczaniu elektryki.

W czerwcu 2014 roku do składu PKTE został zaproszony doc. dr Krzysztof Amborski z Instytutu Sterowania i Elektroniki Przemysłowej Wydziału Elektrycznego Politechniki Warszawskiej.

W dniach 15-18 listopada 2017 roku na III Sympozjum Historii Elektryki SEP we Wrocławiu Krzysztof Amborski wygłosił referat przygotowany wspólnie z Krystynem Pawlukiem pt. „Alessandro Volta i jego ogniwa”.

W grudniu 2017 roku prof. Krystyn Pawluk ze względu na zły stan zdrowia złożył rezygnację z funkcji przewodniczącego PKTE.

W dniu 9 stycznia 2018 roku odbyło się zebranie sprawozdawczo-wyborcze PKTE. Przewodniczącym PKTE został wybrany doc. dr Krzysztof Amborski (Politechnika Warszawska), v-przewodniczącym mgr inż. Zdzisław Żurakowski (Politechnika Wrocławska), zaś sekretarzem mgr inż. Janusz Nowastowski (Polska Izba Gospodarcza Elektryki w Bydgoszczy).

Krzysztof Amborski (rys. 6) urodził się 14 sierpnia 1941 roku w Lublinie, ukończył studia na wydziale Łączności Politechniki Warszawskiej i rozpoczął pracę na Wydziale Elektrycznym tej uczelni. W roku 1972 uzyskał doktorat na Politechnice Warszawskiej, w latach 1998-2004 był profesorem Politechniki (Hochschule Darmstadt) w Niemczech i University of Wisconsin w USA, od 2008 roku był docentem na Wydziale Elektrycznym Politechniki

Warszawskiej. Odznaczony m.in. złotą odznaką honorową SEP i złotą odznaką honorową NOT.

Rys. 6. Dr Krzysztof Amborski

W dniu 22 kwietnia 2018 roku zmarł prof. Krystyn Pawluk.

W maju 2018 roku została założona strona internetowa PKTE jako podstrona SEP. Jest ona prowadzona przez kol. Lewandowskiego (ZG SEP). Umieszczane są tam aktualne informacje o bieżącej działalności PKTE.

W roku 2018 członkowie prezydium PKTE – Krzysztof Amborski, Zdzisław Żurakowski i Janusz Nowastowski podjęli prace nad zebraniem terminów, które weszły w użycie po ukazaniu się „Wielojęzycznego słownika terminologicznego elektryki” w 2008 roku, a także terminów, które zmieniły swoje znaczenie i ich nowy opis znalazł się w normach polskich i międzynarodowych. Wydanie takiej nowelizacji napotyka jednak na pewne trudności, zarówno natury finansowej, jak i formalnej, gdyż Polski Komitet Normalizacji zastrzega sobie wszelkie prawa do publikacji terminów umieszczonych w polskich normach. Tym niemniej mamy nadzieję, że znajdziemy jakieś rozwiązanie tego problemu.

W roku 2019 w skład PKTE weszli prof. dr hab. Andrzej Dzieliński, prof. dr hab. Marcin Iwanowski i dr inż. Piotr Fabijański (wszyscy z Wydziału Elektrycznego Politechniki Warszawskiej). W dniu 27 listopada 2019 roku odbyło się doroczne zebranie plenarne PKTE – frekwencja nie była zachwycająca i wyniosła 50%.

3. PRACE AKTUALNE I PLANY

Obecnie prace Polskiego Komitetu Terminologii Elektrycznej SEP koncentrują się na realizowaniu następujących zadań:

1. Współpraca z Polskim Komitetem Normalizacji w zakresie opiniowania opracowań nowych pojęć objętych normami polskimi, poprawnością terminologiczną pojęć i oznaczeń w normach.
2. Przygotowywanie opracowania opisującego nowe pojęcia w zakresie elektrotechniki oraz zmiany znaczeniowe istniejących dotychczas pojęć w latach 2005-2018.
3. Współpraca z branżowymi Komitetami Technicznymi PKN w zakresie uzgadniania zakresu znaczeń nowych pojęć w elektrotechnice.

4. WNIOSKI KOŃCOWE

Przedstawiono w skrócie historię Polskiego Komitetu Terminologii Elektrycznej Stowarzyszenia Elektryków Polskich, genezę jego powstania i organizacje istniejące przed jego powołaniem, a zajmujące się tematyką terminologii elektrycznej. Przedstawiono też sylwetki osób kierujących pracami Komitetu.

5. BIBLIOGRAFIA

1. Świsulski D., Golijanek-Jędrzejczyk A.: Uchyb, błąd, niepewność - geneza określenia niedokładności w miernictwie elektrycznym, *Przegląd Elektrotechniczny*, Nr 9, 2017, s. 130-133.
2. Smoluchowski W.: Polskie słownictwo elektryczne, *Historia elektryki polskiej*, tom 1, Nauka, piśmiennictwo i zrzeszenia. Stowarzyszenie Elektryków Polskich, Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, Warszawa 1976, s. 291-302.
3. Walentynowicz B.: Słownik elektryczny niemiecko-polski, WNT Warszawa 1965.
4. Walentynowicz B.: Terminologia naukowa i techniczna — problem bardziej złożony, niż się to często wydaje. *Poradnik Językowy* 4/1974, s. 216-217.
5. Pawluk K., Sawicki J. (red.): *Wielojęzyczny słownik terminologiczny elektryki*, COSiW SEP, Warszawa 2008.

HISTORY OF POLISH COMMITTEE OF ELECTRICAL TERMINOLOGY

In the paper is described history of Polish Committee of Electrical Terminology of Society of Polish Electrical Engineers with short description of the leaders of the committee. The activity of the committee and its achievements are described year after year. At the end actual activity and plan for future are given.

Keywords: history, terminology, society of polish electrical engineers.